

Милосављевић Брана

ОБРЕН НИКОЛИЋ — ПРВИ СЕКРЕТАР МЕСНОГ ПОВЕРЕНСТВА КПЈ ВАЉЕВО

Ваљевски пролетеријат у тешкој и суровој борби против буржо-
азије, регрутовао је из својих редова многе борце и револуционаре.
Један из те плејаде и који је дао и највећи допринос историјском ра-
звоју и јачању радничког покрета, не само у граду него и широј
околини, је истакнути пролетерски борац Обрен Николић, обућар-
ски радник члан КПЈ од 1926. године.

Рођен је 20 јуна 1907. године
у Бачевцима код Ваљева. Потиче
из сиромашне сеоске породице
од оца Јована и мајке Милеве.
Отац Обренов живео је у дома-
ћинству са своја два брата, у ко-
јем је укупно било 27 чланова,
који су имали 3 хектара имања
у подножју Бачевачког виса, где
је била и стара кућа са три оде-
љења. Обрен је био девето дете
у породици.

Тешким аргатовањем на свом
и туђем имању, где је у сумрак
одлазио са њиве а у расвитаку
зоре излазио, Јован је једва сас-
тављао крај са крајем и успевао
да у току године прехрани десе-
точлану породицу. Оно што је
убацивао у земљу није знао да
ли ће нићи, јер је брдовита Баче-
вачка земља била лошег квали-
тета, више каменом покривена.
Кише су често односиле усеве.

Радио је Јован на катрану, лучу, печењу креча, сечи дрва и дру-
ге најтеже послове. Био је јак а руке је имао тако жуљевите да је
на њима некад гасио цигаре. Био је поштен и цењен не само у свом
селу него и многим другим селима где је радио. Мајка Милева морала

је штедети од тешке немаштине, да буде сваком детету подједнако. Хлеб пшенични у овом домаћинству трошен је само у изузетним приликама, већином за празнике, а кукурузно брашно било је свакодневна исхрана. У оваквим условима рођен је и гајен Обрен Николић, будући најистакнутији пролетерски борац ваљевског краја.

Тежак живот и ратови бројно су смањивали из године у годину породицу Николић. Смрћу Јована, главе домаћинства, а одмах затим и погибијом синова Велисава 1912. и Тиосава 1914. год. мајка Милева нашла се још у тежој ситуацији. Ратна ситуација наметнула јој је да пође у бежанију са децом, где је Обрена водила и носила до Трстеника.

Ускоро је напустила огњиште и бачевачко сиромаштво и дошла са најмлађим Обреном и осталима у Ваљево. Изнајмила је једно одељење под кирију у улици Душановој број 26. Одмах је почела да ради код ваљевских баштована прихватајући на своја плећа терет домаћинства радила је и по 14 часова дневно.

У оваквој ситуацији Обрен је често ишао са мајком, а некад је остајао сам код куће. Кад је напунио 7 година, пошао је у школу, где је четири разреда завршио са врло добрим успехом. Иако је био међу бољим ђацима, даље школовање није могао наставити. Тек што је пошао на изучавање зната, мајка се разболела, јер је од тешког рада била много физички исцрпљена. За веома кратко време умрла је 12. X 1919 год. Обућарски занат Обрен је учио код познатог мајстора како по занату, тако у оно време цењеног грађанина Ваљева и политички већ опредељена Воје Радосављевића, који је био на листи одборника Комунистичке општине Ваљева 1920. год.

Утицај велике Октобарске револуције продире незадрживо, њене идеје прихватају све веће масе радника. У обућарској радионици где је Обрен шегртовао радило је доста напредних радника (Милутин Срећковић, активни сарадник НОП-а сад пензионер у Мрчићу, Хрививоје Митровић-Христа члан КПЈ, заклан од четника јула 1944 год. и други), тако да су му поред изучавања заната уграђиване и прве клице „Црвене Азбуке“, кроз читање књига присуства на предавањима и разговоре са радничким борцима и револуционарима, све више схвата, проширује знање и касније га преноси на многе генерације ваљевских радника.

Године 1919. Обрен Николић је био члан литерарног клуба „Зрак“, радничко-ђачки марксистички кружок све се више проширивао најнапреднијом омладином, тако да је 1920 год. имао 92 члана. Од тога 62 радника и 30 гимназијалаца. Овај састав био је прва скојевска организација Ваљева. У то време „Црвена Застава“ која излази у Београду, пише да је скојевска организација у Ваљеву са својих око стотину чланова постала једна од најактивнијих у Југославији. Председник месне организације СКОЈ-а био је Мића Арсенијевић професор који ће касније 1923. и 1924 год. бити члан и секретар ЦК СКОЈ-а Југославије.

Обрен је био на изучавању заната, када је осетио снагу и прву победу комунистичких идеја ваљевског пролетаријата, радничке класе и њене авангарде Комунистичке Партије на Изборима 1920 год.

Присутвује проглашењу црвене општине Ваљева који се укључује међу само неколико општина у Србији. Предизборне политичке припреме и одабирање одборника, руководство КП је извршило до краја темељито и савесно, тако да их није смело изненадити ништа. Одабирању одборника за комунистичку листу претходиле су велике припреме, разговори и састанци. Разговарано је и предлагано у свим занатским радионицама каже мајстор Воја Радосављевић. Политички и интелектуални квалитети истакнуте листе одборника били су скоро уједначени, тако да без обзира ко их буде добио, био је спреман за извршење сваког задатка КПЈ. Ноћ уочи избора, била је са великим ишчекивањем и неизвесношћу, не због резултата, јер је се имало пуно поверења у радничку класу Ваљева, него се рачунало на уобичајене бужоаске подвале. Чланови КПЈ и радници дежурали су пред гласачким местима, на улицама и пред својим радњама чији су излози били посебно уређени. Већ око пет часова ујутру радници, за ту прилику свечано обучени и већи део становника били су на улицама.

После пребројаних гласова установљено је да је Комунистичка Партија убедљиво однела победу над својим противницима. Укупно је гласало 1180 бирача. Од тога комунисти су добили 480 гласова, демократи 360, а радикали 340 гласова. Радост и весеље захватило је читав град а посебно сиромашно становништво сељаштво и радничку класу, која по први пут добија своју власт и велико поверење од народа. На згради општине одмах је истакнута Црвена пролетерска застава која представља симбол радничке класе. Исте вечери формирана је величанствена поворка која је са заставама и транспарентима кренула кроз град према радничком дому у улици Кнез Михаиловој број 44, сад Лоле Рибара.

У овој радничкој поворци учествовао је и Обрен слушајући први говор партијских радника. После месец дана, калфе су га повеле на велики збор који је организовала КПЈ и на коме је присуствовало око 2.000 грађана.

Први дан после избора Обрен је добио и први задатак од калфи и мајстора. Речено му је да истакне црвену пролетерску заставу на кућу где у приземљу је била обућарска радионица, у улици Војводе Мишића број 7. Ово је Обрен са одушевљењем прихватио. Попео се на кров куће и заковао је за греду. Застава се поносно виорила у знак победе ваљевских комуниста. Касније је Обрен заставу оставио на сигурно место. Када је са мајстором Војом отишао у Београд црвену заставу је понео са собом. У Београду је заставу Обрен носио на Првомајске прославе, радничке поворке и демонстрације. Носио је поносно, смело и пркосно, чврсто је остала у рукама и онда кад је имао физичке сукобе са жандармима и полицијом. Била је код њега све до хапшења, када ју је полиција узела при претресу стана.

После три године шегртовања, успешно је завршио занат. Касније се све више усавршавао и припада групи бољих обућарских радника по занату. Од зараде одваја неки динар и помагао је сестру и браћу. Одлазио је у своје село код рођака и друге фамилије. Водио разговоре са старијим земљорадницима, интересовао се о производњи

приносима и напретку у пољопривреди. Веома рано се укључује у уједињене радничке синдикате. Одлази на конференције радничке скупове, излете, приредбе „Абрашевића“ и фудбалске утакмице „Будућности“. Својом активношћу стиче све шири круг нових другова. Волео је да чита књиге и проширује своје знање које ће касније бити најубоитије оружје у борби против буржоазије и владајуће класе.

Године 1923 1. XI — мајстор Воја прелази са радњом у Београд, где одлази и Обрен. Воја је Обрена заволео још за време изучавања заната, а касније га је све више ценио као човека и напредног радника. Одмах по доласку, Обрен се укључује у раднички покрет, учествује у акцијама и активностима које води београдски пролетеријат. У радничком дому проводи већину слободног времена. Упознаје истакнуте радничке борце који иступају на конференцијама, слуша их на предавањима. Убрзо кроз акције и спровођење задатака био је све више запажен и године 1924 примљен је у СКОЈ. Поверавају му се веома одговорни задаци растурања летака, разношења радничке штампе, учествује у акцији прикупљања средстава за борбени фонд Омладинске комунистичке интернационале и друге задатке које успешно извршава. Учествује у демонстрацијама и другим акцијама, које су уперене против владајућег режима.

У Београду за веома кратко време стекао је широк круг познаника и другова међу радничком и интелектуалном омладином. Обућарска радионица на Теразијама број 8 у дворишту, у којој је радило 12 радника и где су више од половине били комунисти, звана је популарно „Партијска Белија 8“. У овој радионици доношени су и читани листови „Класна борба“ „Млади бољшевик“ „Срп и чекић“ „Билтен КПЈ“. Овде је Обрен завршавао прву политичку школу.

Иако је био веома млад, изабран је у синдикално руководство подружнице кожараца Београда, где на састанцима и конференцијама често иступа и даје конкретне предлоге у циљу заштите радника од експлоатације, бори се за осмочасовно радно време, услове рада а посебно је водио бригу о радничком подмлатку, да се сачува и правилно васпита. Бирао је у руководство КУД „Арбашевић“ Београда где даје значајан допринос у раду и укључења радника у секције. Кроз акције и активности, које усмерава и води КПЈ и СКОЈ, Обрен се све више запажа и истиче. Године 1926 примљен је у КПЈ. Био је члан Окружног Комитета СКОЈ-а Београда. Од тог времена калио се и постојао револуционар млади обућарски радник Обрен Николић.

У редовима радничке класе Београда већ 1926 год. осећала се живља активност поједине акције, и штрајкови подржавао је читав пролетеријат Београда, које су успешно завршавани, показали су радничкој класи Београда, шта све може да постигне ако је јединствена.

У појединим синдикатима, нарочито кожарском, дрводељском, графичком, почела се осећати све већа активност радника, то је била последица све тежих економских прилика у земљи.

Полиција је пажљиво пратила кретање међу радницима, тим више што је осећала да су комунисти све активнији. На конференцијама и скупштинама отворено се говори о многим питањима која

интересују раднике, где Обрен све чешће иступа. Активност и масован рад осећали су се у радничким синдикатима. Покрет је стално јачао.

У овом периоду београдска полиција ангажује скоро цео свој апарат, ради откривања и хапшења руководећих кадрова партије и СКОЈ-а. После дужих упорних покушаја и праћења београдских комуниста октобра месеца је у једном налету ухапшено око 40 људи. У провали су ухапшени чланови ЦК КПЈ, ПК и ОК СКОЈ-а за Београд, међу којима и Обрен Николић, Никола Бољевић, Лука Маћарац и Вукота Бетковић сви из исте обућарске радионице.

Обућари у затвору 1934. године

Процес чланова СКОЈ-а и КПЈ фебруара 1928. год. пред „Варошким судом“ у Београду био је најмасовније политичко суђење комунистима после 1922 год. када су осуђени чланови Централног Партијског већа КПЈ.

Хапшења у вези са овом провалом су почела марта 1927 год. Тада је београдска полиција у потрази за илегалном партијском штампаријом у којој су штампани „Млади Бољшевик“ и „Билтен КПЈ“ ухапсила групу радника.

Процес члановима СКОЈ-а и КПЈ је имао и посебан политички значај у оним условима. Био је то период и најочигледнији знак блиске шестојануарске диктатуре. Извођењем комуниста на суд режим је намеравао да заплаши у првом реду радничку класу и њену авангарду, да заведе најоштрије мере против независних синдиката и других радничких институција.

„Организовани радник“ је у броју од 23. октобра 1927. год. под насловом „хапшења у Београду“ обавестио јавност о хапшењу Павла

Ковачевића, Јосипа Цазија, Обрена Николића, Василија Стојкића, Ивана Бријачека, Николе Котура и Симе Миљуша уз напомену да се још нису сазнала имена свих ухапшених.

Многи тада ухапшени нису били ни психички ни физички спремни да издрже муке, тим пре што су мучења у београдској Главњачи била готово неиздржива. Наиме, похапшени су у већини врло млади људи, без већег револуционарног искуства, а многи су први пут дошли у додир са агентима београдске полиције, која је бруталним методама почела да се обрачунава са члановима руководства СКОЈ-а.

Из затвора су упућени протести против малтретирања која врши полиција над затвореницима.

Истрага је трајала око четири месеца, и то под најтежим условима терора који се све више поопштавао.

При крају истраге, пуштени су неки случајно ухапшени грађани према саопштењу полиције, па је на суд изведено 25 комуниста.

На дан почетка процеса већ од раног јутра су се приметиле пред вратима Варошког суда у Кнез Михаиловој улици, близу улаза у парк Калемегдан, групе радника. Желели су да бар поздраве своје другове ако већ не могу да присуствују суђењу. Оптужени су уведени у судницу под јаком жандармеријском стражом, која их је пратила из затвора до судске зграде Варошког суда.

Тако је суђење великој групи комуниста почело 13, а завршило се 16. фебруара 1928 год. Суђење је пратио велики број новинара домаће штампе а присуствовали су и представници неколико иностраних листова.

На поподневном претресу први је испитан Обрен Николић обухарски радник из Ваљева члан Окружног Комитета СКОЈ-а Београда, њега је председник, после читања полицијског записника, запитао шта још има да каже. Он је одговорио:

— Имам доста.

И он је дуго и опширно говорио о метадама ислеђивања и мучења у затвору.

Обрен је као и сви остали оптужен за дела из параграфа I, тачка I и II Закона о заштити државе.

Сви комунисти оптужени су за организовање илегалних група (Омладинских савеза, Партијских ћелија), ширење комунизма и растурање илегалне штампе. Доказни материјал против оптужених је врло велики и разноврстан. Састоји се из преписке, прогласа, брошуре, летака, резолуција, штампарског материјала и др.

За време процеса, руски новинар је успео да направи карикатуре оптужених које су објављене у политици 14. фебруара 1928 год, где је поред Јосипа Цазија, који је у то време био секретар ОК СКОЈ-а за Београд били и Иван Бријачек, Никола Котур, Павле Ковачевић, Обрен Николић и Коча Митић.

Обрен је био осуђен на шест месеци а касније је Апелациони суд повисио казне једној групи на годину дана, међу којима је био и Обрен Николић.

Повећање је уследило за време издржавања казне, што су протествовали против затворског режима и били покретачи штрајкова глађу.

Једном је Обрен приведен у канцеларију управника затвора на његове грдње, претње, и упозорење рекао је:

— Ја овде издржавам робију и подносим све патње јер је то данас потребно за победу мојих идеала...

Обрен је био скроман, друштвен, издржан, пажљив према друговима, био је омиљен и цењен међу свим политичким затвореницима.

Поред његових колега и другова разних занимања, са Обреном је био и Отокар Кершовани члан покрајинског Комитета СКОЈ-а, који је држао предавања и организовао дискусије са младим комунистима и тако робију претворио у политички курс.

После издржане робије у Забели код Пожаревца крајем 1928 год, Обрен је спроведен у Ваљево под стражом, где му је уручен позив за војску. Уједно му је дозвољено да се види са сестром Милицом, поздравима и узме потребне ствари, а одатле је спроведен у Чаковец код Вараждина на одслужење војног рока.

У шестојануарској диктатури 1929 год. Партија и СКОЈ претрпели су јак удар и имали велике губитке, десетковани су њени кадрови и готово разбијено јединство синдиката. Све што је било напредно прогресивно и револуционарно сасецано је у корену, гушено и уништано.

После доласка Обрена из војске 1930 године, настављена је још јача његова активност, иако у дубокој илегалности, али која је из године у годину бивала све борбенија и револуционарнија према владајућем режиму. У новим условима рада покрећу се многе политичке акције и активности, које радничка класа прихвата и спроводи.

Један од главних задатака Обрена и његових сарадника био је да се појача идејно-васпитни рад са шегртима и младим радницима, тако да се 1931 год. формира прва група а 1933 друга група Скојевске организације из редова радничке омладине. Из Београда је често долазио друг под псеудонимом Воја, типографски радник који је скојевцима држао предавања, водио разговоре и пратио њихово идејно уздизање.

Године 1932 покреће се рад синдиката, обавља се формирање синдикалних подружница кожараца, шивача, пекара, молера, дрводељаца, грађевинара и др. У овим акцијама Обрен даје све од себе, разговара са радницима у радионицама, води бригу о кадровима подружница, присуствује на конференцијама, говори о задацима синдиката, ради на организационом јачању и њиховој правилној политичкој усмерености.

Појачан рад синдиката и све масовније организовање радника у УРС-овом синдикалном покрету почиње 1934 год, који је у то време а и доцније под великим утицајем социјал-демократа. Међутим од овог времена у синдикалним и другим радничким организацијама све више се налазе Комунисти, који организовано освајају позиције и све више утичу на савест радничке класе која се све више организовано укључује у борбу за остварење својих права.

На састанцима месног међуструковног одбора (који је руководство свих синдикалних подружница) и конференцијама долазило је до честих политичких дуела Обрена са социјалистима. У вези њихових ставова и привржености режиму у односу на борбу коју воде радници и КПЈ. У овим дуелима увек је излазио као победник Обрен је био прави борац за радничка права. У њега је радничка класа Ваљева гледала као на радничког вођу који је имо велики утицај на одређења многих генерација радника. Политички јак, добар говорник кроз излагања подизао је борбеност радника, уливао самоувереност у праведност борбе и истрајност до коначне победе. Обренови говори у којима је радничку класу позивао на акцију и борбу против неправде остаће незаборавни код радника Ваљева и његових сабораца. Уживао је највећи ауторитет код радника. У веома тешким условима Обрен успева да у редове УРС-ових синдиката одржи борбеност радничких маса, покрећући их на заједничке акције конкретне задатке и вршећи притисак на послодавце.

Полиција и буржоазија непрекидно су дејствовали на рушењу радничког покрета у Ваљеву. Под контролом полиције држале су се синдикалне конференције, разбијали раднички скупови и зборови, хапсили и примењивали физичке тортуре, затварали радничке домове и уништавали архиву.

Радничка класа Ваљева имала је у Обрену провереног радничког борца, који је припадао челичној генерацији ваљевских комуниста. Може се рећи да нема организације где Обрена радници нису предлагали у руководство и који је увек огромном већином добијао гласове испред предложених кандидата.

Био је председник струковних синдиката кожараца и подпредседник УРС-ових синдиката, председник културно уметничког друштва „Абрашевић“ члан управе ФК „Будућност“ и других радничких организација.

Рад у овим организацијама био је за Обрена веома одговоран партијски задатак, јер је у њима било стотине младих радника и интелектуалаца које је требало усмерити на оне задатке и акције које покреће и спроводи КПЈ и СКОЈ.

Често је Обрен говорио „Морамо се борити за сваког младог, не смемо ниједног изгубити и дозволити да припадне противничким организацијама, јер са тим губимо и нашу започету битку. Ако будемо уз нас имали што више омладине бићемо спремнији и борбенији за извршење сваког револуционарног задатка. „Некадашњи београдски скојевац и члан Окружног комитета СКОЈ-а, знао је веома добро вредност младе генерације.

Многи сад у граду освежавају успомене на Обрена којима је он одредио путоказ и у разговорима каже: „Мене је Обрен први одвео у синдикат“, док други кажу да није њега било не би никад играо у „Будућности“, или био укључен у појединим секцијама „Абрашевић“. Обрен је говорио да буду на одређеном месту, ради учешћа у прослави и Првомајској поворци, одређивао где ће се скупити и ићи на излет, долазио у занатску школу, говорио да се чврсто држе у скуповима и демонстрацијама против буржоазије и др.

Иако су чланови КПЈ били покретачи и носиоци многих акција и активности, покрећући за собом радничку класу. Све до 1934 нису биле формиране Партијске ћелије. У овом периоду дошло је до формирања партијске организације.

Прва ћелија Комунистичке партије у Ваљеву формирана је после проглашења шестојануарске војномонархистичке диктатуре, у Октобру 1934 године.

Чланови те партијске ћелије били су: Др Милош Пантић, лекар, Обрен Николић, обућарски радник, Миле Милатовић, студент права, секретар ове партијске ћелије био је Обрен Николић.

Друга партијска организација у Ваљеву формирана је у пролеће 1935. год. у саставу: Хривоје-Христа Митровић, обућар, Душан Савић, опанчарски радник, Богосав Митровић, столарски радник.

Секретар ћелије био је Хривоје-Христа Митровић.

После формирања друге партијске ћелије, ствара се и Поверенство Месног комитета КПЈ за Ваљево. Поверенство Месног комитета сачињавају чланови партијске ћелије формиране у Октобру 1934 год. Др Миша Пантић, лекар, Миле Милатовић, студент права, и Обрен Николић обућарски радник. На челу поверенства био је Обрен Николић.

Са прославе Првог маја на Пећини 1935. године

У овом периоду партија појачава своје деловање међу радницима и проширује политички рад у граду захватајући напредне народне масе и кроз то врши припреме за стварање народног фронта. У овој активности својим деловањем као комуниста посебно се истиче Обрен Николић.

Године 1934. Обрен врши припреме да радници свих занимања организовано изађу на прославу Првог маја. Ово је у потпуности успело, што потврђује масован излазак радника после дуже паузе.

Организатор је многих масовних излета на којима су држали предавања Милош Пантић и чланови покрајинског партијског руководства из Београда. Одржано је више тема, тако да су претворени у политичке курсеве. Познат је излет обућара 13. 8 1934. године у Градац, где су опкољени од жандарма, полиције и осуђени на 15 дана затвора.

У реорганизацији партијског руководства 1936. године Обрен је изабран за члана Месног комитета партије. Стални контакти, договори, састанци, задаци и предузимање конкретних акција као и одговорност у реализовању задатака зближавали су и створили нераскидиво другарство између Мише Пангића, Милана Китановића, Мила Милатовића и Обрена Николића који су у овом периоду радили без предаха, ангажујући партијско чланство и многе симпатизере партије.

Наступио је период све интензивнијег и снажнијег рада партије, која је на широком фронту добијала битке против буржоазије, покрећући за собом све веће народне масе. У овој ситуацији многе занатске радионице, станови и друга места постали су пунктови одржавања састанака и скровишта партијског материјала.

Кроз веома важне и одговорне задатке укључена је и Обренова сестра Милица Николић-Стефановић-Погачић, сад 84-годишња старица из Радничке улице бр. 144. Иако је њена кућа била под присмотром жандарма, Милица је све задатке извршавала. Чувала је стражу док се у кући, воћу или тавану држали састанке Пантић, Милатовић, Китановић, Христа Митровић и др. Имала је склониште на веома вешт начин камуфлирано у штали за смештај партијског материјала, књига писаће машине и др. У разговору, сад баба Милица каже: „Све моје друге у град носиле су пуне канте млека и враћале празне, а ја сам често враћала пуне свраћајући се код Пантића, Обрена и на друга места где су у канте од млека стављане књиге, новине и други важан материјал, тако да сам некад враћала теже него кад сам полазила од куће”.

Иначе, Милица је у јесен 1942. године чувала Милана Китановића 15 дана. Године 1943. после два хапшења стрељан је Миличин муж Драгиша, а она је три пута саслушавана и вршен претрес куће.

Кроз појачану активност од 1934. до 1936. године, Партија је знатно омасовила чланство, где уз помоћ Обласног комитета КПЈ за Србију марта 1936. године формиран Месни комитет партије чији је члан био Обрен Николић. Поред веома одговорних задатака у Партији, синдикату, друштвеним организацијама ФК „Будућност”, „Абрашевић”, Обрен на састанцима покреће и са групом својих сарадника ради на организовању летовања сиромашне радничке деце и формирању Дечије групе „Будућност” на Дивчибарама, која је сваке године била све бројнија. Ангажује се са Веселином Антонијевићем, зидарским радником, на изградњи дечијег дома који је завршен 1938. године, и у ком је деци поред одмора, опоравка, омогућена свестрана разонода.

Ово је био први „Абрашевићев” подмладак из чијих су редова попуњаване све секције. Посебно је са децом кроз разговоре, читање књига, предавања и дискусије био заступљен идејно васпитни рад.

Обрен Николић, Милан Китановић, Драги Јовановић, Миша и Јулка Панџић највише су времена пробавили са децом као васпитачи.

У радничком дому (садашња кафана Булевар) све чешће се одржавају састанци руководства подружница разних бранжи — занимања и конференције, које су све масовније и квалитетније по питањима која се постављају, тако да је раднички дом претворен у „Црвени Универзитет”.

У овом периоду полиција будно прати сва збивања, догађаје, иступања говорника на конференцијама и радничким скуповима од којих су већина чланови КПЈ, евидентира их у својој картотеци и фебруара 1937. године хапси Месни Комитет Ваљева. Међу којима је и Обрен Николић обућарски радник. Поред чланова Месног Комитета ухапшен је и један број чланова партије. Сви ухапшени оптужени су да су 1936. године вршили усмени и писменим путем комунистичку пропаганду и утицали на друге да треба променити политички и социјални поредак у држави насиљем и терором. За ово суђење у граду је владало велико интересовање што потврђује да је за цело време процеса од 26. до 29. маја сала Окружног суда била препуна. После три месеца издржавања затвора, оптужени су пуштени. Иако је пресуда била ослобађајућа, захваљујући држању оптужених редови Партије били су пољуљани дуго су се осећале последице. После истраге Покрајински Комитет за Србију покренуо је истрагу о држању ваљевских комуниста пред судом. Од 11 чланова КПЈ, колико је изведено пред суд после партијске истраге петорица су остали у партији међу којима и Обрен Николић.

Године 1937. снага партије све се више испољава у многим акцијама кроз Народни фронт који је јачао и био све масовнији, масовним демонстрацијама, јачањем синдикалног покрета и покретању штрајкова радника разних занимања. Од овог периода ваљевски пролетаријат предвођен Партијом и УРС-овим синдикатима наступа све борбеније кроз штрајкове и друге акције. У изборној кампањи Обрен је међу најактивнијим ваљевским комунистима, налази се са својим обућарима и другим радницима у одбрани радничких барикада, подиже њиху борбеност за предстојећу последњу и одлучну битку против владајућег режима, ангажује се у сахрани Шпољарића чија је посмртна поворка представљала борбену смотру радничке класе Ваљева. Марта 1938. године, Обрен покреће и успешно спроводи одбрамбени штрајк обућарских радника.

Исте године покренут је штрајк пекарских радника који је трајао веома кратко и који није успешно завршен.

Од 1938. до 1941. године партија одређује Обрена Николића и Милана Китановића за рад у синдикату и за веома кратко време комунисти су остварили потпун утицај и заузели сва руководећа места до забране УРС-а крајем 1940. године. У 1939. години припрема се нов штрајк пекарских радника, где су на састанцима њихове подружнице и у сталном контакту са радницима Обрен и Милан Китановић, тако да су извршене темељите припреме, обезбеђени станови, радничка кухиња и др. Покретали су раднике на штрајкове и били уз њих да

истрају. Штрајк је објављен 25. 10. 1939. године, који је после скоро два месеца успешно завршен, јер су сви захтеви радника били испуњени. Године 1940. — 30. 9 ступају у штрајк радници „Вистада“, пружни радници дрводељци а у октобру Обрен поново покреће обућаре, јер се мајстори не придржавају утврђених обавеза и после пет дана штрајка обућарима су захтеви удовољени.

Поред свих задужења и извршења задатака, Обрен је руководио кружоцима на којима је прорађивана и изучавана марксистичка литература.

Ово је била година великих политичких победа Партије и синдиката против владајућег режима и буржозије која је била много забринута и пољуљана. У овим акцијама учествовало је преко седам хиљада радника скоро свих занимања. Кроз штрајкове и политичке борбе радника комунисти су кроз УРС створили класни револуционарни синдикат увели нов метод рада прилагођен партијским циљевима и задацима у чијем је најужем руководству синдиката било партијско језгро које је било предводник свих револуционарних збивања. У овом снажном замаху борбе Обрен покреће, руководи и учествује у штрајковима, демонстрацијама и многим акцијама које су из године у годину потресали буржоаску владавину.

Иако је снага радничке класе, била усмерена на сталну и непрекидну борбу против буржоазије, потребно је истаћи да су поред идејне уздигнутости Партија и синдикат, поклањали веома велику пажњу културно забавном раду и укључењу што већег дела радника кроз ову делатност. Приредбе „Абрашевића“ иако су увек имале револуционарни садржај биле су све више посећене. Обрен је био организатор другарских вечери, игранки и радничких забава које су биле најмасовније посећене. Забаве су увек биле проткане културним и шаљивим програмом где је у већини била исмејавана буржоазија. Почињало се и завршавало са познатим и изузетно нелогичним радничким колом, које је поред осталих некад водио и Обрен.

Априла 4. 1939. године Обрен је држао говор члановима „Абрашевић“ и ФК „Будућности“ на гробу пролетерског песника Косте Абрашевића, поводом 60-годишњице рођења.

Ове културне манифестације биле су увек најмасовније посећене а одржаване су у просторијама „Абрашевића“, кафане „Гранд“, „Руски цар“, занатске пивнице и др. Приредбе и рецитали одржавани су и на излетима у селима, где су одјекивале борбене и револуционарне песме.

Раднички борци све чешће и отвореније иступају на конференцијама и масовним радничким скуповима. Међу њима Обрен са својим ватреним говорима отворено је позивао радничку класу у борбу, јер је непоколебљиво веровао у њену праведност и победу. Указивао је на потребу смелије и одлучније активности и деловања против тираније режима. Често је говорио: „Дигли смо се на ноге ми најмлађи борци за слободу прије или касније ми морамо победити, и добити битку коју бијемо. А те су битке без два излаза. Само један има: добити је, јер друге нема... то је битка нас обичних људи, али напи-

јени идејама комунистичке партије. Али чија је вредност неизмерна баш зато што су обични. За обичне људе тражимо: право на живот, на слободу, мир и др”.

Оваквим говорима и приступом придобијао је људе око себе, и у правом смислу речи, био комунист-масовик.

Партија је у Обрену имала провереног и прекаљеног револуционара, који је био на најистуренијим положајима и биран у највиша партијска руководства. У првој половини 1938. године, формирана је уз помоћ Покрајинског комитета КПЈ за Србију Поверенство Окружног комитета Партије чији су чланови били Милош Пантић као секретар, Милан Китановић, Драгојло Дудић, Обрен Николић, Миле Милатовић, Саватије Станишић и Риста Михајловић.

Почетком марта 1940. године, одржана је Окружна партијска конференција у Ваљеву. Међу седамнаест изабраних делегата био је и Обрен Николић. На Окружној конференцији су поднета два реферата:

— Реферат о оценама политичке ситуације и револуционарне борбе радничке класе, са краћим освртом на актуелне спољно-политичке догађаје, нарочито на политичко стање у земљи, активности, утицај партије на стање и проблеме у округу, поднео је др Милош Пантић. Реферат о организационо-политичким проблемима Партије поднео је Обрен Николић. Исте године Обрен је био члан Месног Комитета Партије. Априла 1941. године Обрен је припадао трећој Градској партијској организацији у којој су били: Милка Минић, секретар, Обрен Николић, др Миодраг Јовановић и Милева Старчевић.

За време своје револуционарне активности Обрен је три пута 1927., 1934. и 1937. године хапшен. Прво калење имао је са београдским пролетаријатом у најсудбоноснијим данима Партије и СКОЈ-а. Прве курсеве гладовања завршио је у београдској главњачи. Године робијања, међутим, нису сломиле ни поколебале борбеног Обрена и у затвору је размишљао о борби коју је требало наставити. После изласка са робије, био је под непрекидном присмотром полиције, калио се и никад се није предавао. Смирен и стрпљив, али и одлучан у својим ставовима и погледима.

Говорио је да је за радничку класу једини излаз у припремама револуционарне борбе.

После шестоаприлске катастрофе и срамне издаје, југословенски народ нашао се у најтежој ситуацији. У то време једино је КПЈ убрзано вршила припреме за почетак оружане борбе и остваривања оних идеала започетих у тешкој и суровој борби предратног радничког покрета.

У предвечерје устанка 22. јуна 1941. године у селу Златарићу, одржано је једно од најзначајнијих партијских саветовања, које је имало задатак да разради одлуке Мајског саветовања, проглас покрајинског комитета КП Србије и изврши анализу стања партијских организација на терену које су почеле бројно да јачају. На саветовању су присуствовали представници партијских организација и чланови Окружног комитета КПЈ Ваљева. На овом саветовању био је и Обрен

Николић. Поред многих задатака и донетих одлука, Окружни комитет КПЈ за Ваљево наређује да се сви истакнути чланови Партије склоне и повуку у села у строгу илегалност. Тако се већ ноћу 22/23. јула из Ваљева повлачи 25 чланова партије. Међу овим партијским кадровима био је и Обрен Николић, који одлази у село Трнавци срез Тамнавски.

Мада не толико бројне, али организационо и идејно јаке, партијске организације на територији округа Ваљева спремно су дочекале 1941. годину.

Народу ваљевског краја били су од првих дана народноослободилачке борбе познати циљеви Комунистичке Партије и масовно је приступао оружаном партизанском покрету.

О одласку Обрена, покретању акција и предузетој активности рекао је Андрија Мазинанин, који је 1941. године био секретар Поверенства КПЈ за Тамнаву а сад председник Општинског Одбора Савеза бораца Ваљева.

„Одмах при доласку Обрен се повезао са партијским руководством Тамнаве где је његово партијско искуство много користило у данима оружаног устанка.

Ја сам у Обрену имао блиског и искусног партијског радника са великим револуционарним искуством. Обрен је деловао у народу, ишао по селима, говорио на скуповима и конференцијама о циљевима НОБ, учествовао у формирању првих органа власти народноослободилачких одбора, одређивао њихове задатке, био у сталном кантакту са борцима и држао им предавања. Једном речју, био је велики масовик који је за веома кратко време у Тамнави стекао велики углед.

Међу тамнавским устаницима Обрен учествује у првим оружаним акцијама и борбама. Истиче се изузетном смелашћу, храброшћу и борбеношћу, високим моралом и партизанском дисциплином. Приликом формирања Трећег Тамнавског батаљона половином септембра 1941. године, Обрен је постављен за политичког комесара IV чете која добија веома одговорне борбене задатке. Затвара обруч око Ваљева путевима ка Београду, Коцељеви, у блокади Ваљева, Словцу и према Убу. Чете Трећег батаљона воде жестоке борбе са Немцима на путу Ваљево — Коцељева — Шабац и на простору између Коцељеве и Каменице где непријатељ свакодневно има осетне губитке. Батаљон учествује у блокади и нападу на Шабац.

Крајем октобра и почетком новембра 1941. године извршена је реорганизација 4 батаљона у ком су саставу формиране три чете, свака просечно са око сто бораца. У овом командном саставу Обрен Николић је постављен за политичког комесара II чете. На партијским састанцима и командног кадра говорио је Обрен о бржем, снажнијем и борбенијем дејствовању партизанских чета, подизању моралног лика партизанских бораца и прихватању и одјеку НОБ-а.

У предању борбе Обрен је причао борцима о Октобарској револуцији, Шпанском грађанском рату, о развоју радничког покрета код нас и у свету. Говорио је о нашој партији и њеној борби, капитализму и експлоатацији радника и сељака, о Лењину, Димитрову и другим великим револуционарима.

После четворомесечних борби, у којима је непријатељ имао велике губитке у људству и ратној техници, многих партизанских победа на војном и политичком пољу држање великог дела слободне територије у Тамнави и селима Подгорине, половином новембра Тамнавски батаљон упућен је у Ужице, где после краћег одмора запосео положаје десно изнад пута Ужице — Косјерић. Почев од петог километра од Ужица, чете су по добијеном задатку заузеле положаје.

У одбрани Ужичке републике Тамнавци су показали изузетне подвиге јунаштва, међу којима је Обрен Николић као политички комесар чете, у борбеним подвизима служио за пример како се бори за слободу и одбрану земље.

У устаничким данима у Првој офанзиви пролетери Ваљевског краја полагали су борбене испите против далеко надмоћнијег непријатеља. У овим тешким данима даноноћних битака борци су испољили велике и ретко чувене подвиге јунаштва.

После борби око Ужица, немачког продора и пада Ужица, тамнавски батаљон је кренуо према Санцаку, задржавајући се три дана у селу Шљивовици у школи где је 6. и 7. децембра 1941. године, изненада нападнут од Немаца ватром из аутоматског оружја са свих страна, претрпевши највеће губитке. Од 300 бораца спашено је око 100 бораца. После одржаног партијског састанка и одлуком свих бораца одлучено је да се батаљон врати у Тамнаву. Од овог периода па до пред крај фебруара батаљон је скоро без предаха водио даноноћне борбе против бројчано јачег непријатеља. Једном је нападнут од Немаца, четника и љотићеваца са 2000 хиљаде тако да је однос снага био 1:15. И поред толике предности непријатељ је имао велике губитке јер је морал партизанских бораца и у овој надчовечанској борби, био на висини.

Последња битка прослављеног Тамнавског батаљона који је у многим борбама осмомесечног ратовања избацио из борбеног строја више стотина Немаца, четника, љотићеваца и других слуга окупатора, била је снежног и хладног 28. фебруара 1942. године у селу Чу-чугама. Око 80 прекаљених бораца прихватило је неравноправну борбу против неколико пута бројчано надмоћнијег непријатеља. На овом последњем борбеном задатку батаљон је уништен скоро до последњег борца.

Иако је партизански строј из јуриша у јуриш био све прорезанији дат је жесток отпор непријатељу. У овој борби погинуло је 37 бораца, међу којима и Обрен Николић, легендарни политички комесар. Остао је Обрен са Тамнавским пролетерима на вечитој стражи слободе. Остао је као пример великог пролетерског борца садашњим и наступајућим генерацијама како се умире за одбрану земље. Остао је за остваривање оних идеала којима је био наклоњен од ране младости.

У знак сећања на Обрена Николића дато је име једној улици у тзв. синдикалној колонији испред болнице а чије су куће са два стана прве грађене у граду као стамбене. Ову колонију градили су ударнички његови обућари, кројачи, столари, бербери, металци, зидари

и други радници. Међутим, остао је Обрен у трајној успомени пред-ратне радничке класе и његових сабораца. Остао је као личност највећег пролетерског борца ваљевског краја.

Мада је погинуо у 35-години, оставио је за собом две деценије веома плодносне револуционарне активности.

У овој години када прослављамо 60-годишњи јубилеј треба истаћи и њене најбоље чланове, који су себе уградили у темеље револуције.